

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. V. Sententia de actuali intellectione à Patre formaliter communicatâ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

TOMVS L. 300 Disp. LXV. De generatione Verbi. Sect. V

Filius iuxta hanc sententiam nō erit perfecta imago Patris.

Tamen habeat virtutem generandi, non erit ex vi productionis perfecta imago Patris, cūm non procedas similis Patri in actū generandi, qui tamen in hac sententia est præcipiūs actus naturæ.

Quare sicut Spiritus Sanctus non est omnino Filius, quia nullam accipit virtutem producendi ad intra, ita secunda Persona non erit perfectè & adæquatè Filius, quia in actū producendi non procedit perfectè similis Patri.

Hinc etiam ulterius sequitur, Filium in creatis esse formaliter perfectiorem seu perfectius sortiri rationem Filii, secundum hanc sententiam, quam in divinis. Dixi formaliter; sicut enim imago seu statua Petri ex ligno vel lapide confecta, quæ omnia ejus membra ac lineamenta exprimit, perfectior est formaliter, quæ statua ex auro aut aliâ pretiosissimâ materiâ, quæ aliquam corporis illius partem non referret, ita in praesenti, quamvis Filius in divinis sit entitative infinities perfectior ullo, in omnibus Filiis creatis, non tamen erit tam perfecta Patria imago, nec ei in naturâ tam perfectè similis, & consequenter non ita perfectè similis formaliter, si ad similitudinem in naturâ, ut volunt hi auctores, requiratur, non solum ut naturam, seu essentiam exprimat, sed etiam operandi virtutem, hanc enim perfectius refert Filius in creatis, cūm in virtute generandi Patrem repræsentet, quæ peculiariter est Patri ut Patri; in hac autem Filius in divinis Patrem non refert, cūm eam virtutem à Patre sibi communicatam non habeat, sicut habet Filius creatus, sive huc est similius Patri, quæ Filius in divinis.

Perfectio entitative & formalis.

Virtus generativa peculiariter refert Patrem.

VIII. Respondent, de ratione Filii in divinis esse, ut sit similis Patri, quantum natura divina est capax: natura autem divina repugnat ut Filius per processionem accipiat virtutem generandi, sic enim essent in divinis plures Filii. Contrà, ergo etiam Spiritus Sanctus erit Filius, cūm Patrem & Filius refert, quantum natura divina est capax: huic autem repugnat, ut Spiritus Sanctus recipiat virtutem spirandi & producendi ad intra, sic enim essent plures Spiritus Sancti, adeoque plures in Deo Personæ, quæ tres. Quare hanc sententiam non existimo admittendam.

SECTIO QUINTA.

Sententia de actuali intellectione à Patre formaliter communicata.

I.
Volunt aliqui Filium generativa accipi formaliter intellectionem.

Quo patribus loquuntur de processione Spiritus Sancti.

QUINTA igitur hac in re sententia ideo Filius processionem ait esse generationem, quia procedit per intellectionem actualem, in qua essentiam, seu naturam divinam sitam esse affirmant hujus sententia Auctores: sive inquit, cūm per productionem formaliter accipiat actualem intellectionem, seu essentiam, ex vi productionis procedit similis in naturâ Patri, & hoc modo ejus productio est generatio, & ipse Filius: Spiritus Sanctus vero, cūm non per intellectionem procedat, sed per volitionem seu amorem, ex vi processionis volitionem tantum accipit, seu amorem divinum, non essentiam, & hoc pacto non procedit formaliter similis in naturâ, sed in volitione tantum & amore; naturam vero solum accipit consequenter: ita Suarez lib. II. de Trin. cap. quinto, num. 16. idem tenere videtur Albertinus de predic. Relat. coroll. 14. & non pauci ex recentioribus; fusc

etiam hunc generationis Verbi explicandi modum defendit P. Arriaga hic, Disp. quadragesima-septima, sect. octavâ.

Hæc sententia, si fundamentum cui innitur, essentiam scilicet divinam in actuali intellectione *qua sententia* esse, subsisteret, omnium expeditissima mihi videretur hunc nodum solvendi via, altissimumque hoc mysterium ē tenebris eruendi: quæ proinde in Philosophia, lib. 2. de Gener. sect. I. num. 7. obiter explicui, & fecutus sum. Cūm verò principiis Theologicis hic à me statutis non conveniat; suprà namque Disput. 4. sect. octavâ Essentiam divinam, non in actuali intellectione, sed in actu primo intelligendi confidere afferui, alia hanc Verbi generationem explicandi necessariò mihi incunda est ratio, quam Sect. sequente declarabo.

P. Arriaga, quamvis primâ parte, Disput. 16. III. quoad essentia divinæ constitutionem nobiscum *Quidam de sententia*, can scilicet in actu primo intelligendi si *generativa* tam esse, Disputatione tamen 47. sect. 8. num. 63. hoc non obstante afferit Filii processionem ideo esse generationem, quia ex vi productionis accipit actualē intellectionem: in hac enim ait divinam essentiam confidere virtualiter, quamvis ratione nostrâ eam adhuc in actu primo intelligendi constituit.

Sed contrà: duas enim in eadem re essentias *V. genitiva tan-* hoc modo statuere est contra formalē rationem, *tiem in re* & ut ita dicam essentiam essentia: hæc enim est illud, per quod res aliqua primò ab omni aliâ distinguitur, quodque reliquorū quæ in re illâ sententia continentur radix est ac fundamentum: hoc autem in Deo, non est actualis intellectione: ante illam enim per actum primum intelligendi à se distinguitur Deus ob omni re creatâ, elque radix, seu primus in Deo conceptus determinatus, ad quem alia Dei attributa consequuntur: Unde sancti Patres de scientiâ Dei, seu sapientiâ, quæ in actuali intellectione *Deo vocantur* & consitit, eodem modo loquuntur, quo de aliis attributis, canique dicunt non esse Naturam seu Essentiam, sed circa Naturam & Essentiam, ut vidimus suprà, Disp. quartâ, sect. 8. ubi hæc fusiū sunt declarata.

Dicit, actum primum intelligendi ratione quidem nostrâ esse primum prædicatum, per quod *Primum di-* Deus distinguitur, non tamen esse primum distin*stinctum* & etivum virtuale, cūm ab actuali intellectione non distinguitur virtualiter; siveque licet ratione nostrâ prior sit actuali intellectione, & hæc in illo fundetur, non tamen est prior hac virtualiter, sed primum distinctivum virtuale, & consequenter essentia, seu natura virtualiter sumpta consitit in intellectione actuali.

Sed contrà primò: in prædictato enim illo, quod constituit essentiam alicujus rei propriè dictam, non requirit virtualis distinctio à reliquis, ut ostendi Disputatione illâ quartâ citatâ, sectione tur *non requiri-* octavâ. Contrà secundò, & præcipue: actus enim *distin-* hic primus intelligendi distinguitur virtualiter ab *ctio virtua-* actuali intellectione: ergo ruit id in quo ipse totam suam fundat sententiam: antecedens probatur ex doctrinâ ab eo, tum hic, tum alibi sibi traditi: quotiescumque nimirum prædictatio inter se realiter identificatis convenienter à parte rei duo contradicitoria, illa distingui virtualiter: sicut quia communicatur Filio Natura, non Paternitas, interfert eas distingui virtualiter: idem est de intellectione & volitione, quarum hæc Spiritui Sancto non Filio, illa Filio non Spiritui Sancto ex vi processionis formaliter communicatur.

Ex his

Cur Filii processio sit generatio. Sect. VI.

VII.
Actualis intellectionis in
has sententias communi-
catur, alius pri-
mus non
communi-
catur.

Ex his itaque probo, in ipsius sententia i.e. qui, actum primum intelligendi in Deo distingui virtualiter ab actuali intellectione: at enim expressum est intellectione actuali ex vi productionis formaliter communicari Filio, actum primum intelligendi non communicari: ergo iis convenienter praedicta contradictione: ergo distinguuntur virtualiter. In hoc ipsum quod istud dicit actuali scilicet intellectiorem esse in Deo primum distinctionem virtuale, actum vero primum intelligendi non esse, arguit inter ea distinctionem virtuale, cum haec etiam sint praedicta contradictione.

VIII.
Actualis intellectionis in
predicatis divinis non
est primum
distinctionem
virtuale.

Malè ergo hac Disputatione 47. sect. 8. num. 62. pro fundamento hujus sententiae supponit, ante actuali intellectiorem non dari in predicationis divinis aliquid virtualiter distinctum, cum visus haec intelligendi radicali actuali intellectiorem antecedat, ut ipse fateretur, & ut hic ex ipsius principiis ostendit, virtualiter ab eis distinguatur, cum contradictione de iis praedicta verisimiliter. Haec sententia magis impugnabitur Sect. sequente.

SECTIO SEXTA.

Verisimilior ratio, cur Filii, non Spiritus Sancti processio, sit generatio.

I.
Quidnam
hac in re sta-
biliter est dif-
ficiendum.

Ex haec tenus dictis constat facile esse aliorum hujus rei explicationes impugnare, quidquam vero, in quo mens acquiescat statuere, ac stabilire, esse difficultum. Quid tamen mihi juxta nostra principia verisimilius videatur, hic obiter aperiam.

II.
Vnde cum
actuali in-
tellectione
communicari for-
maliter a-
bus primus
intelligendi.

Sistendo itaque in principiis à me supra Disp. 4. sect. 8. de divina Essentiā constitutione positis, eam nimis, non in actuali intellectione, sed radicali, actū scilicet primo intelligendi considerare: existimo non actuali intellectiorem tantum, sed actum etiam primum intelligendi, seu naturam Filio à Patre ex vi productionis formaliter communicari, & hoc modo cum Patri similem in natura procedere, ejusque productionem esse generationem.

III.
Principium
formale Eu-
lia in gen-
deri actus
primum in-
telligendi.

Ratio autem est: Pater siquidem producit Filium ut intelligens: ergo principium ipsius formale per locum intrinsecum includit actum primum intelligendi: hic enim non minus ad conceptum intelligentiū requiritur, quam actuali intellectio: ergo principium formale Verbi essentialiter ingreditur actus primus intelligendi: ergo in generatione Filii, non intellectio tantum actualis, sed actus etiam primus ei communicari, sicut ut dixi ex vi productionis procedit Patri simile in natura. Quod autem Pater ut intelligens, seu ut est hoc complexum, producat Filium, communis videtur扇形のPatrum sententia, qui ut supra vidimus, affirmat aeternum Patrem cognoscendo cum producere. Hinc etiam S. Thomas primā parte, q. 34. art. ad 3. Pater, inquit, intelligendo se, & Filium, & Spiritum Sanctum, &c. concepit Verbum; intelligere autem, seu cognoscere non dicit cognitionem in abstracto, sed in concreto, & in subjecto, vel quasi subjecto, quod in Deo, ut Disput. illa quartā ostendimus, est actus primus intelligendi.

Pater cog-
noscendo pro-
ducit Filium.

Ex his habet actum primum intelligendi alio modo constitutere principium formale productionis Filii, quam illud constitutus voluntas, aut aliud praedicatum, seu attributum divinum, cum una cum actuali intellectione ita sit de conceptu illius.

R.P. Comptovi Theol. Scholast. Tom. I.

intrinseco, ut sine eo intelligi omnino non possit, *Filius regi-
scit potest sine voluntate & aliis: ergo alio etiam ritur, quia
modo simul cum intellectione communicatur Filius, velut.*

quācum vel voluntas, vel alia attributa: sed hae com-

municantur materialiter: ergo actus primus for-

maliter.

Secundū, & efficacius probatur ex parte Filii: *V.*
sicut enim Pater à sanctis Patribus dicitur formaliter cognoscendo, loquendo, &c. generare Filium, ita Filius ab iisdem dicitur intelligendo & audiendo generari: si ergo intelligendo & audiendo illa, que à Patre ei dicuntur, formaliter producatur: ergo per productionem formaliter accipit vim & facultatem audiendi, seu intelligendi; alioqui non posset generari audiendi; vim autem, seu facultatem audiendi, seu percipiendi ea quia dicuntur; in actu primo intelligendi suam esse, ostendit Disp. illa 4. sect. octavā: ergo conformiter ad hanc sententiam dicit potest, & debet, Filius ex vi processionis formaliter communicari actum primum intelligendi.

SECTIO SEPTIMA.

*Objectiones contra hunc generationis
Verbi explicandi modum.*

Dices primò: actualis intellectio subsistens per paternitatem constituit complexum intelligentis, & eadem intellectio subsistens per Filiationem constituit complexum audientis, ergo ad rationem vel intelligentis, vel audientis nil opus actu primo intelligendi. Respondeatur negando antecedens: intellectio namque subsistens non constituit complexum intelligentis, subsistens enim, seu Relatio secundum omnes nihil percipit, ac proinde esse nequit subjectum quasi seu substratum in denominatione intelligentis: ergo ad hoc complexum constitendum necessarius est actus primus intelligendi.

Dices secundò: Pater (idem est de Filio) ut amans producit Spiritum Sanctum, ergo ex vi productionis formaliter non amorem tantum actuali Intellectio subsistens non constituit complexum intelligentis, ergo actum primi amandi, nam hic non minus ad complexum formaliter amantis requiritur, quam actus primus intelligendi, actum primi ad complexum intelligentis, ergo Spiritus Sanctus munus amandi ex vi processionis accipit actum primum amandi, ergo naturaliter, utpote quam nos in actu primo constitutus, sicut erit Filius, cum ex vi productionis procedat in similitudinem naturæ.

Concessis catenis nego ultimam consequentiam, III.
Spiritum Sanctum scilicet ex vi processionis accipere naturaliter. Ad probationem dico, nos non Sanctorum ex actu primo amandi, sed intelligenti, naturaliter vi processio divinitati constituisse. Ratio autem, quam hujus nisi non aerei Disp. illa quartā citata affligerimus, est, Naturaliter enim cujusque rei est primus conceptus determinatus per quem ab omni alia re distinguitur, actus vero primus amandi in Deo munus non exercet, cum prior illo sit actus primus intelligenti, quem enim ordinem inter se servant actualis intellectio & voluntio, eundem ratione nostrâ servant earum principia, seu actus primi.

Dices tertio contra primum argumentum sect. IV.
precedentis propositionis: quando dicimus partes ut Letta inter
albus disgregat visum, nullo modo reduplicamus qualitatem subjectum, sed solam formam, ergo nec in den- intentionalem & physi-
complexa seu concreta physica extrinsecè operan-
tia, & intentionalia hac in parte esse differentiam;

qualitates